

Impressie Kennisbijeenkomst 1 juli 2021

'Hoe geef je invulling aan goed opdrachtgeverschap voor een landschapsbiografie en landschaps-ecologische systeemanalyse?'

Doel bijeenkomst:

Robert Ketelaar licht het doel van deze bijeenkomst toe. Deze richt zich op de inhoudelijke kant van een landschapsbiografie (LB) en landschaps-ecologische systeemanalyse (LESA). Wat voor informatie kun je ophalen met een landschapsbiografie en LESA? In welke schaalniveaus moet je denken? En hoe hangen die samen? De vervolgstap op deze analyses is vaak een landschapsstrategie, die komt in een latere bijeenkomst aan de orde. Het is wel goed om van te voren een beeld te hebben van wat je met een LB en LESA wilt doen, omdat dat doel bepalend is voor de opdrachtformulering en de gewenste productomschrijving

Drie tips:

- geef jezelf de ruimte om uit te zoomen. Benut het proces om je gebied te bezien vanuit een grotere context. Wat is een begrijpelijke landschaps-ecologische eenheid? Vanuit het grotere verhaal ga je vervolgens steeds in- en uitzoomen in je analyse.
- als de volgende stap het opstellen van ene landschapsstrategie is, betrek de landschapsontwerper dan bij voorkeur al bij het opstellen van de LB en LESA. Houdt hem /haar op de hoogte. De ontwerper kan belangrijke vragen en feedback geven tijdens het opstellen van een LB en LESA waar je later in het proces plezier van hebt.
- een landschapsanalyse omvat een LB en LESA! Het beste is om die twee te integreren.

Wat heb je aan een geïntegreerde LB en LESA?

- Het betreft een feitenanalyse, dus is 'waardenvrij' en een objectieve, feitelijke beschrijving
- Het is een zoektocht naar karakteristieke kenmerken en kernkwaliteiten van een gebied
- Het biedt je een onderlegger voor een visie op de toekomst

Het verschil tussen de LB en de LESA is dat een LB meer op het menselijk handelen en de menselijke wordingsgeschiedenis focust, en de LESA meer op de abiotiek en biotiek (bodem, water, lucht en levende natuur).

Hoe pak je een LB en LESA aan?

Aan de hand van een aantal voorbeeldgebieden geeft Robert een toelichting op de verschillende 'lagen' die je in een LB en LESA behandelt. **Zie de presentatie bijgevoegd.**

VB Geuldal:

- *geologische ontstaansgeschiedenis* verklaart de menselijke bewoning en het gebruik ervan (historisch geografische geschiedenis), maar ook de ecologische kwaliteiten.

VB Kemperbroek

- Kemperbroek ligt op breukgebied. *Reliëf en morfologie* beïnvloedden de waterhuishouding: water liep van hoog naar de slenk. De hoogteverschillen waren bepalend voor de inrichting en ontginning van gebied en liggen aan de basis van de karakteristieke landschapskenmerken.

VB Westergo

- Was in Romeinse tijd kweldergebied: *terpen op hoge kwelderwallen* gebouwd. Westergo is eigenlijk een restant van een (schier-)eiland in het zuidwesten van Friesland met zee-armen eromheen. Een oud klei-terpenlandschap met veel verhalen.

VB Achterhoek en Drentsche Aa:

- *oude agrarische patronen van essen* opgehaald uit topografische kaarten en RAF foto's. Hier kun je bijv de her-aanleg van strookteelten op baseren.

VB Korenburgerveen

- *De flora en fauna* in dit gebied wordt verklaard door patronen in de ondergrond en door het grondwater. Dit aspect komt vooral terug in de LESA

Handige links naar publicaties van de Rijksdienst van Cultureel Erfgoed en OBN met handreikingen:

- * een handreiking voor het maken van een landschaps-of gebiedsbiografie, gemaakt door de Rijksdienst van het Cultureel Erfgoed en OBN.
<https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/omgevingswet/documenten/publicaties/2021/01/01/gebiedsbiografie-als-basis-voor-ontwikkelingen-in-de-fysieke-leefomgeving>
- * een handreiking voor het maken van een landschaps-ecologische systeemanalyse door ontwikkeling en beheer van natuurkwaliteit. <https://www.natuurkennis.nl/thema-s/Landschapsecologische-systeemanalyse/lesa/lesa/>
- * Daarnaast zijn er in Nederland vele studies en onderzoeken gedaan op het gebied van (cultuur)landschappen (soms gecombineerd met ecosysteem analyses). In deze viewer van de RCE zijn ze te vinden, meestal met een link.
<https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=PanoramaLandschap>

In de discussie kwamen de volgende punten aan de orde:

- Een LB en LESA zouden samen in feite een soort ‘brede welvaart-analyse’ kunnen vormen van het verleden tot het heden. Ook als je hem breder trekt met thema’s als leefbaarheid, zorg, cultuur, etc
- een goede uitvraag is niet te dichtgetimmerd: werkende weg kom je erachter waar je behoefte aan hebt. Maak zo’n analyse stapsgewijs en bespreek tussenproducten met de opdrachtnemer. Dus bepaal stapsgewijs het op te leveren resultaat. Maak van te voren wel afspraken over de omvang van het werk en de diepgang.
- De studies en analyses helpen je om een gebiedsbepaling te maken. Begin met een globale gebiedsafbakening, maar leg de grenzen niet van te voren vast.
- leg een knip tussen feitenanalyse en de waardering daarvan. biedt ruimte om samen met stakeholders /gebiedspartners de LB en LESA op te stellen. Die moet aansluiten bij de opgave waar het park voor staat. En er zijn ook heleboel stakeholders die zelf info hebben en die graag aanleveren.
- Met welke partners pak je het traject op? Soms lopen er ook andere gebiedsprocessen (Geopark bijv), dat is wel zoeken. Ga die samenwerking zeker aan, want dat geeft eigenlijk al het inzicht dat je deel uitmaakt van groter geheel.
- Ook samenwerken tussen np’s met vergelijkbare kwaliteiten en/of opgaven, bijv met elkaars offerte-uitvragen, offertes en concepten/tussenproducten laten meekijken.
- begin met een basisdocument van ca 40 pagina’s dat toegankelijk is, en ga dan pas verdiepen op onderdelen met stakeholders. Dan werk je ook meteen aan betrokkenheid. Er zit vaak spanning tussen de feitelijke en gedegen onderbouwing van je LB/LESA als basis voor je statusaanvraag en daarvoor benodigde dossieropbouw, en het betrekken van de streek (weerstand of juist gemeenten die mee willen doen). Zoeken naar balans daartussen, maar waken voor dikke boekwerken van honderden pagina’s.
- Vaak is er ook veel materiaal bij genootschappen en lokale verenigingen. Door zowel deskundigen als kennis van vrijwilligers/verenigingen te combineren ontstaat extra verdieping en betrokkenheid.
- Betrek ook andere sectoren zoals waterbedrijven, waterschappen en de landbouw goed, bijv door inzet van Louis Bolk instituut. De paraplu van nationaal park kan ook helpen bij het opstellen van een LB en LESA. Het opbouwen vanuit landschap en gedeelde opgaven is minder bedreigend dan enkel een natuur vertrekpunt.
- Hoe vind je een balans tussen “een nietje doen” door alle bestaande rapportages die er al liggen of weer even opnieuw kijken naar een gebied (het eerder genoemde “uitzoomen”). En als je opnieuw begint, is het risico dat de pap al is gestort rond omgevingsvisies en RES-sen. In het proces in beeld houden dat allebei moet. Daarom moet het product dat je oplevert ook een toegankelijk geschreven en beeldend stuk zijn.
- Zorg dat je de uitvraag met de belangrijkste partners besproken of afgestemd hebt. Andere partijen kun je informeren dat je start met een LB/LESA traject

Afspraken:

- Paola Worp maakt een vervolgspraak om kennis uit te wisselen(offertes, aanpak etc).
- NP Zuid-West Drenthe vragen om tijdens die vervolgbijeenkomst een toelichting te geven op hun LB en LESA
- Grenspark Kalmthoutse Heide zal hun uitvraag delen. De LESA uitvraag van NP Hollandse Duinen zal ook verspreid worden.
- Emailadressen en gegevens uitwisselen
- Het expertteam kan altijd benaderd worden om mee te kijken en advies te geven